

CONV 461/02

NY VERSION

WG VIII 22

RAPPORT

från:	Ordföranden i arbetsgrupp VIII för försvarsfrågor
till:	Konventet
Ärende:	Slutrapport från arbetsgrupp VIII för försvarsfrågor

Följande rapport omfattar två delar. I den första delen erinras om den rättsliga bakgrunden och den europeiska säkerhets- och försvarspolitikens utveckling sedan Europeiska rådet i Köln (den 3–4 juni 1999), de framsteg som gjorts och de brister som kvarstår (punkterna 5–30).

I den första delen framställs också försvarsfrågornas särskilda karaktär och de många olikartade förhållanden som råder i de olika medlemsstaterna när det gäller försvarsfrågorna (punkterna 31–44).

Slutligen redogörs i denna första del för de nya utmaningar och hot som unionen och dess medlemsstater måste bemästra. Utvecklingen av det strategiska läget har haft stor betydelse för arbetsgruppens diskussioner och formuleringen av dess rekommendationer.

Den andra delen av rapporten innehåller arbetsgruppens rekommendationer. Flera av dessa har fått starkt stöd.

- Aktualisering av Petersberguppgiften (punkt 51).
- Förbättring av bestämmelserna om krishantering i syfte att stärka sammanhållningen och effektiviteten i unionens verksamhet (punkt 52).

- Säkerställande av flexibiliteten i beslutsfattandet och åtgärderna, både genom användning i större utsträckning av konstruktiv röstnedläggning och genom införande av en särskild form av närmare samarbete mellan de medlemsstater som vill genomföra de mest krävande Petersberguppdragen och förfogar över nödvändiga resurser för att detta åtagande skall vara trovärdigt (punkterna 53–55).
- Införande av en klausul om solidaritet som bland annat gör att medlemsstaterna kan avvärja och reagera på terroristhot inom unionen genom mobilisering av alla nödvändiga instrument, både militära och civila (punkterna 57–58).
- Inrättande av en europeisk byrå för försvarsmateriel och strategisk forskning för att stärka försvarssektorns industriella och tekniska grund, möjliggöra för medlemsstaterna att driva olika samarbetsprogram sinsemellan (punkterna 64–65) och säkerställa respekten för resursåtagandena (punkterna 66–67).
- Överlämnande av ansvaret för att leda unionens verksamhet och samordna medlemsstaternas försvarsinsatser till den höge representanten för utrikes- och säkerhetspolitiken (punkt 71).
- Säkerställande av en lämplig parlamentarisk kontroll (punkterna 72–73).

* *
*

Efter tre månaders arbete och nu när konventet kommer att hålla en debatt med utgångspunkt i dessa rekommendationer och därefter förbereda formuleringen av nya artiklar i fördraget, vill jag framföra mitt personliga tack till var och en av arbetsgruppens medlemmar, till de framstående personer och föredragshållare som har bidragit till våra överläggningar och alla dem som har hjälpt mig att utarbeta denna rapport, framför allt konventets sekretariat som sköts av Annalisa Giannella, Guy Milton, Agnieszka Bartol och Alessandra Schiavo.

Michel Barnier

A. INLEDNING

1. Arbetsgruppen för försvarsfrågor, under ordförandeskap av Michel Barnier, har arbetat med utgångspunkt i det mandat som den tilldelats av konventets presidium. Detta har vidareutvecklats av arbetsgruppens ordförande (CONV 206/02 och CONV 246/02) och med utgångspunkt i de frågor som har tillställts honom. Diskussionen har dessutom förts med stöd av de orienterande noter som sekretariatet har utarbetat till varje möte samt på grundval av utfrågningar av experter (en förteckning över de experter som har utfrågats finns i bilagan).
2. Dessutom anordnades ett seminarium om den europeiska säkerhets- och försvarspolitik (ESFP) med medverkan av Europeiska unionens institut för säkerhetsstudier, då konventets ledamöter kunde debattera med experterna (seminarieprogrammet, talarlistan och protokollet från seminariet finns i dokument CONV 417/02).
3. Arbetsgruppen har sammanträtt nio gånger (varav ett möte tillsammans med arbetsgruppen för yttre åtgärder). Arbetsgruppens medlemmar och andra konventsledamöter har överlämnat 44 skriftliga bidrag¹.
4. I denna rapport återges resultatet av arbetsgruppens diskussioner och ett antal rekommendationer som skall överlämnas till konventet.

B. ESFP – NULÄGE

5. Målet att införa en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik erkändes för första gången vid de förhandlingar som resulterade i Maastrichtfördraget. Bestämmelserna om GUSP och ESFP reviderades genom Amsterdamfördraget som trädde i kraft den 1 maj 1999.
6. Säkerhetsbegreppet är ett mycket vitt begrepp som till sin natur är odelbart, går utöver de rent militära aspekterna och inbegriper både staternas och medborgarnas säkerhet. Med utgångspunkt i detta vida säkerhetsbegrepp bidrar den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och den europeiska säkerhets- och försvarspolitik som är en del av denna till att främja den internationella säkerheten på grundval av multilaterala lösningar och respekt

¹ En förteckning över bidragen finns i bilaga II.

för folkrätten. Förebyggande av konflikter är en viktig del av unionens strategi för de internationella förbindelserna. ESFP ger unionen tillgång till militära alternativ tillsammans med de civila instrumenten för förebyggande och hantering av kriser.

Nedrustningen intar dessutom en mycket framträdande plats inom detta vida säkerhetsbegrepp. Unionen är starkt engagerad i att främja de multilaterala nedrustningsinsatserna inom ramen för GUSP.

Rättsliga grunder

7. De viktigaste rättsliga grunderna för ESFP finns i artikel 17 i Fördraget om Europeiska unionen, vilket medför att ESFP ingår som en integrerande del av GUSP. I artikel 17.1 fastställs i allmänna ordalag räckvidden för ESFP som omfattar *"alla frågor som gäller unionens säkerhet, inklusive den gradvisa utformningen i enlighet med andra stycket av en gemensam försvarspolitik som skulle kunna leda till ett gemensamt försvar, om Europeiska rådet beslutar det"*. I artikel 17.2 preciseras att säkerhetsfrågorna inbegriper Petersberguppgifterna, bland annat *"humanitära insatser och räddningsinsatser, fredsbevarande insatser och insatser med stridskrafter vid krishantering inklusive fredsskapande åtgärder"*.

Utvecklingen efter Europeiska rådet i Köln

8. Den nya internationella situationen och de gränser för EU-medlemsstaternas verksamhet som konstaterades under Balkankrisen har lett fram till en undersökning av hur ESFP skall utformas i praktiken.
9. Det fransk-brittiska toppmötet i Saint-Malo och därefter Europeiska rådet i Köln i juni 1999 gav politiska impulser och angav de nödvändiga riktlinjerna för en förstärkning av den europeiska säkerhetspolitiken.

10. Vid Europeiska rådet i Köln (den 3–4 juni 1999) beslutade stats- och regeringscheferna i Europeiska unionens medlemsstater att förse unionen med förmåga till självständigt handlande, som stöder sig på trovärdiga militära styrkor, möjlighet att besluta sig för att använda dem och vara redo till detta, för att reagera vid internationella krislägen utan att detta strider mot åtgärder som vidtas av Nato. Vid Europeiska rådets möte i Helsingfors (den 10–11 december 1999) bekräftade stats- och regeringscheferna sin avsikt att tilldela Europeiska unionen en förmåga att fatta självständiga beslut och klargjorde sin avsikt att, där Nato i sig inte är engagerat, inleda och utföra militära operationer under ledning av Europeiska unionen som svar på internationella kriser. Dessa slutsatser har senare diskuterats mer ingående av Europeiska rådet. Även om den naturliga prioriteringen för Europeiska unionen vid krishantering utanför unionen ligger relativt nära dess yttre gränser, sätter varken fördraget eller slutsatserna från Europeiska rådet några geografiska gränser för unionens agerande.

a) Militära resurser

11. Vid Europeiska rådets möte i Helsingfors omsattes det politiska mål som fastställdes i Köln i antagandet av konkreta mål för upprättande av europeiska styrkor som är trovärdiga, disponibla och effektiva. Enligt detta mål (nedan kallat kapacitetsmålet från Helsingfors – "Helsinki headline goal") förbinder sig medlemsstaterna att från och med 2003 att genom frivilligt samarbete **snabbt** (inom 60 dagar) kunna **sätta in** och (under minst ett år) underhålla **styrkor som klarar av hela skalan av Petersberguppdragen** enligt Amsterdamfördraget, inklusive de mest krävande, i operationer upp till armékårsnivå (upp till 15 brigader eller 50 000–60 000 man).

Medlemsstaterna bör också **kunna gruppera mer begränsade snabbinsatsstyrkor som finns tillgängliga och kan sättas in mycket snabbt**. Styrkorna bör vara självförsörjande och ha nödvändig lednings- och underrättelsekapacitet samt förfoga över logistik, övrig underhållstjänst för strid och dessutom, där detta är lämpligt, flyg- och sjöstridskrafter. Europeiska unionens medlemsstater har också fastställt gemensamma kapacitetsmål (ledning, spaning och strategiska transporter).

12. När det gäller de medlemsstater som även är medlemmar i Atlantpakten bör man påminna sig att deras militära resurser också bör göra det möjligt för dem att fullt ut spela sin roll i operationer inom Nato.
13. Efter Europeiska rådets möte i Köln, och med stöd av uttalandet vid det Natotoppmöte som ägde rum i Washington 1999, angavs det också att unionen kan bedriva operationer med användning av Natos tillgångar och resurser. Särskilda villkor för genomförandet av denna typ av operationer bör överenskommas med Atlantpakten.
14. Två konferenser om militära kapacitetsåtaganden hållits sedan november 2000. Konferenserna har gjort det möjligt att sammanställa de nationella åtaganden som behövs för att uppnå de mål som Europeiska rådet i Helsingfors fastställt. Analysen av styrkekatalogen gjorde det möjligt att bekräfta att Europeiska unionen omkring år 2003 kommer att vara i stånd att utföra mer krävande operationer allt eftersom de resurser som står till dess förfogande fortsätter att utvecklas.
15. Efter analysen av resultatet av de utvärderingar som gjordes vid de båda konferenserna om förbättring av de militära resurserna beslutade medlemsstaterna att införa en *Europeisk handlingsplan för resurserna* för att avhjälpa de resursbrister som konstaterats genom en rationalisering av medlemsstaternas försvarsinsatser och utnyttja synergien mellan deras nationella och internationella projekt.
16. I detta sammanhang inrättades 19 arbetsgrupper som behandlar de flesta av de betydande brister som fastställdes av arbetsgruppen för utveckling av kapacitetsmålen från Helsingfors. Arbetsgruppernas rapporter väntas komma till den 1 mars 2003.
17. Även om betydande framsteg har gjorts för att fastställa bristerna och avhjälpa dem, måste det konstateras att resultaten fortfarande är otillfredsställande och kräver fortsatta insatser.
18. De akuta bristerna gäller följande:
 - Befäls-, kontroll-, och kommunikationssystemen.
 - Den strategiska underrättelseverksamheten, övervakningen och skyddet av de värvade styrkorna.
 - De strategiska luft- och sjötransporterna.
 - Den faktiska värvningskapaciteten.

b) Den institutionella utvecklingen

19. Förstärkningen på resurssidan åtföljdes av en utveckling på den institutionella sidan, först genom utnämningen vid Europeiska rådets möte i Köln av den höge representanten för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, vars diplomatiska arbete inom kritiska områden, bland annat i f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, har varit särskilt viktigt och värdefullt. I enlighet med slutsatserna från Europeiska rådet i Nice har särskilda strukturer upprättats för beslutsfattandet och uppföljningen av krishanteringsåtgärderna: Kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik (KUSP) som under rådets ansvar skall utöva den politiska kontrollen och den strategiska ledningen över krishanteringen, Militära kommittén som är rådgivare i militära frågor och utövar den militära ledningen av all militär verksamhet samt den militära staben som tillför militär sakkunskap.

c) Civila resurser

20. Efter Europeiska rådet i Feira, har begreppet kapacitetsmål också tillämpats på det civila området – bland annat i fråga om polisresurserna – samt på de resurser som är nödvändiga för åtgärder avsedda att främja respekten för rättsstatsprincipen, upprättandet av en civil förvaltning samt räddningstjänst. En kommitté för de civila aspekterna av krishantering har också inrättats. Sedan dess har man anordnat konferenser om förbättring av de civila resurserna och en handlingsplan för polisresurserna har antagits.
21. Den 19 november 2002 konstaterade konferensen om de civila krishanteringsresurserna att de konkreta mål för 2003 som Europeiska rådet har fastställt för de prioriterade områdena (polisen, rättsstatsprincipen, räddningstjänsten, civil förvaltning), mer än väl har uppnåtts genom medlemsstaternas frivilliga åtaganden.

d) *Krishanteringsförfaranden*

22. Europeiska unionen har utformat krishanteringsförfaranden och en politik och ett övningsprogram har godkänts. Den första prövningen av förfarandena genomfördes i maj 2002 genom krishanteringsövningen CME02. Den beskrivning av förfarandena som KUSP ansvarar för är fortfarande en arbetstext. Det kan i detta sammanhang konstateras att möjligheten att genomföra militära övningar inom ramen för ESFP för närvarande inte anges i unionens övningsprogram.

e) *Förklaring om hur ESFP skall göras operativ*

23. Med beaktande av de framsteg som gjorts både när det gäller organisationen och förfarandena samt i fråga om resurserna, antog Europeiska rådet i Laeken en förklaring om hur ESFP skall göras operativ, där det noteras att *"Tack vare den fortsatta utvecklingen av den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken (ESFP), förstärkningen av dess såväl civila som militära resurser och upprättandet av lämpliga strukturer inom ESFP ... kan unionen hädanefter leda krishanteringsoperationer... Utvecklingen av de medel och resurser som unionen skall disponera kommer att ge den möjlighet att åta sig allt svårare uppdrag"*.
24. Efter denna förklaring beslutade unionen att från och med den 1 januari 2003 inleda ett polisuppdrag i Bosnien och Hercegovina, som kommer att följa upp FN:s polisoperation. Unionen undersöker också möjligheten att överta den militära operation som Nato driver i f.d. jugoslaviska republiken Makedonien.

f) *Förbindelser och samarbete med Nato*

25. Den europeiska försvarspolitiken kan inte beskrivas utan en hänvisning till Nato. Elva av Europeiska unionens nuvarande medlemsstater är Natomedlemmar och enligt artikel 5 i Washingtonfördraget bundna av en bestämmelse om kollektivt försvar. I artikel 17 i EU-fördraget nämns uttryckligen de förpliktelser som Atlantpakten medför för de medlemsstater som är Natomedlemmar. Fyra av kandidatländerna för anslutning till Europeiska unionen är Natomedlemmar, och vid toppmötet i Prag den 21–22 november 2002 inbjöds andra kandidatländer att ansluta sig till Nato. När det gäller de medlemsstater som

samtidigt är medlemmar i Europeiska unionen och Nato bör de militära resurserna även göra det möjligt för dem att fullt ut spela sin roll i operationer inom Nato.

26. Som redan har nämnts beslutades det redan vid Europeiska rådet i Köln att unionen kan bedriva operationer med användning av Natos tillgångar och resurser (särskilt i fråga om planering). Det s.k. Berlin-plus-avtalet, som skulle garantera Europeiska unionen tillgång till dessa resurser, har dock ännu inte ingåtts. Arbetsgruppens medlemmar framhöll att ingåendet av detta avtal kommer att få stor betydelse för genomförandet av ESFP.

g) Förbindelser och samarbete med Förenta nationerna

27. Unionens internationella verksamhet bygger på en multilateral strategi. Unionen verkar för fred och ökad internationell säkerhet i enlighet med principerna i Förenta nationernas stadga. Unionen erkänner att Förenta nationernas säkerhetsråd har huvudansvaret för bevarandet av internationell fred och säkerhet.
28. Vid Europeiska rådets möte i Göteborg (den 15–16 juni 2001) fattade medlemsstaternas stats- och regeringschefer också viktiga beslut om intensifiering av samarbetet mellan Europeiska unionen och Förenta nationerna, bland annat inom konfliktförebyggande och krishantering.
29. Den operativa kapacitet som Europeiska unionen förvärvar genom den europeiska säkerhets- och försvarspolitik kan bli en värdefull faktor för förebyggande av konflikter och krishanteringsoperationer som Förenta nationerna bedriver.
30. Genomförandet av Europeiska unionens polisuppdrag i Bosnien och Hercegovina gav tillfälle till konkret samarbete med Förenta nationerna för att säkerställa övergången mellan de båda operationerna.

C. FÖRSVARSPOLITIKENS SÄRSKILDA KARAKTÄR

31. Försvarspolitikerna är speciella både på det nationella planet och på europeisk nivå. Genom sin karaktär hör den hemma bland de allra känsligaste områdena av suveräniteten, där man i allt väsentligt utnyttjar inhemska resurser. Det ankommer på de nationella myndigheterna att fatta beslut om deltagande i en operation, och dessa kommer alltid att vilja vara delaktiga i operationer som har konsekvenser för den nationella säkerheten och även riskerar att sätta soldaternas och medborgarnas liv på spel.
32. Bestämmelserna om ESFP skiljer sig således ibland från de bestämmelser som är tillämpliga inom GUSP-området. Exempelvis kan man nämna
- de bestämmelser i Maastrichtfördraget (artikel 23.2 i EU-fördraget) där man utesluter möjligheten att tillämpa omröstning med kvalificerad majoritet *"på beslut som har militära eller försvarsmässiga konsekvenser"*, och
 - bestämmelserna om finansieringen av ESFP (artikel 28.3 i EU-fördraget) enligt vilka *"driftsutgifterna för att genomföra de nämnda bestämmelserna skall också belasta Europeiska gemenskapernas budget, bortsett från driftsutgifter i samband med operationer som har militära eller försvarsmässiga konsekvenser och i fall då rådet enhälligt beslutar något annat"*. Genom denna bestämmelse är det förbjudet att bekosta militära operationer via gemenskapsbudgeten, och finansieringen kan därför ombesörjas antingen direkt av de medlemsstater som deltar i operationen ("costs lie where they fall") eller genom upprättande av ett annat system.

Mångfalden av situationer

33. Det är lämpligt att diskutera mångfalden av situationer i de olika medlemsstaterna bland annat med avseende på deras status, budgetinsatser eller deras militära kapacitet.

a) *Olika status*

34. Elva medlemsstater i Europeiska unionen (Tyskland, Belgien, Danmark, Spanien, Frankrike, Grekland, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Portugal och Förenade kungariket) är medlemmar i Nato och följaktligen bundna av bestämmelsen om kollektivt försvar i artikel 5 i Washingtonfördraget.
35. Dessa stater (med undantag av Danmark) är också medlemmar i VEO och har därför samtyckt till ett likartat, om inte ännu mer omfattande, åtagande enligt artikel V i Brysselpakten.
36. Fyra medlemsstater (Österrike, Finland, Irland och Sverige) har status som neutrala eller alliansfria stater. Dessa länder samarbetar med Nato enligt programmet Partnerskap för fred (PFF) och deltar i Euroatlantiska partnerskapsrådet (EAPR). De har också observatörsstatus i VEO.
37. Man bör också erinra sig Danmarks särskilda ställning. Landet är medlem i Nato, men omfattas i Europeiska unionen av en särskild ordning till följd av ett protokoll som fogas till fördraget. Enligt detta protokoll deltar Danmark inte i arbetet med att utarbeta och genomföra sådana unionsbeslut och unionsåtgärder som har anknytning till försvarsfrågor, men kommer inte att hindra utvecklingen av närmare samarbete mellan medlemsstaterna på detta område.
38. Denna mångfald märks också bland kandidatländerna för anslutning till Europeiska unionen. Fyra av dessa (Ungern, Polen, Tjeckien och Turkiet) är redan medlemmar i Nato och andra inbjöds att söka medlemskap i Nato vid toppmötet i Prag den 21–22 november 2002. De kandidatländer för anslutning till Europeiska unionen som redan är medlemmar i Nato är också associerade medlemmar i VEO, de andra (Bulgarien, Estland, Lettland, Litauen, Rumänien, Slovakien och Slovenien) har status som associerade partner och kommer säkert att uppnå status som associerade medlemmar efter anslutningen till Nato. Två av kandidatländerna förblir alliansfria (Cypern och Malta).

b) Skillnader i fråga om försvarsindustrin

39. För närvarande är medlemsstaternas situation i fråga om försvarsindustrin också synnerligen olikartad. De länder som samarbetar inom ramen för OCCAR¹ (Tyskland, Frankrike, Italien, Förenade kungariket) och LoI² (Tyskland, Spanien, Frankrike, Italien, Förenade kungariket, Sverige) står själva för 90 % av Europas totala produktion på detta område.

c) Budgetskillnader

40. En annan källa till olikheter är med säkerhet budgetinsatserna, försvarsbudgetens struktur i sig och de militära resursernas karaktär. Nivån på EU-medlemsstaternas budgetinsatser varierar kraftigt. En analys av försvarsbudgetarna visar att militärutgifterna endast i fem av de femton medlemsstaterna överstiger 2 % av BNP. Bara två av dessa (Frankrike och Förenade kungariket) har nyligen tillkännagivit en påtaglig ökning av utrustningsdelen av militärbudgeten. I flertalet medlemsstater fortsätter militärutgifterna att minska.
41. Försvarsbudgetarnas olika struktur bör också framhållas, eftersom den procentandel som avsätts till forskning och utveckling samt utrustning är avgörande. Det bör även noteras att några länder har tillgång till militära polisstyrkor som också finansieras genom försvarsbudgeten.

¹ Det främsta uppdraget för OCCAR (gemenskapsorganet för samarbete på krigsmaterielområdet) är att genomföra effektiva avtal för förvaltning och utveckling av vissa samarbetsprogram på krigsmaterielområdet mellan medlemsstaterna. För närvarande regleras flera internationella program genom OCCAR.

² År 1998 undertecknade sex medlemsstater en avsiktsförklaring (Letter of Intent) i syfte att fastställa en ram till stöd för omstrukturering av försvarsindustrin.

d) Skillnader med anknytning till förmågan att bidra med styrkor

42. Det finns avsevärda skillnader mellan medlemsstaterna när det gäller förmågan att sätta in styrkor. Även om denna förmåga i viss utsträckning hör samman med de nationella försvarsbudgetarna, går den utöver enbart budgetfrågan. Bara ett begränsat antal medlemsstater förfogar för närvarande över styrkor som utformats för operationer som sträcker sig utöver det nationella territoriet.

e) Andra skillnader

43. Andra skillnader kan konstateras: ständiga medlemmar i FN:s säkerhetsråd, yrkesarmé eller värnpliktsarmé, kärnvapen eller inte, osv.

Samarbete som utvecklats mellan några medlemsstater

44. På olika försvarsområden finns det ett närmare samarbete mellan några medlemsstater.
Följaktligen

- samarbetar några medlemsstater på krigsmaterielområdet inom ramen för OCCAR och LoI: Det specifika med detta samarbete är att bara en del medlemsstater deltar i detta och åtar sig att driva projekt tillsammans,
- har några medlemsstater på det militära området upprättat multinationella militära enheter som förfogar över högkvarter eller militära staber. Detta gäller Eurocorps (markstridskrafter: Tyskland, Belgien, Spanien, Frankrike, Luxemburg), Eurofor (markstridskrafter: Spanien, Frankrike, Italien, Portugal), Euromafor (sjöstridskrafter: Spanien, Frankrike, Italien, Portugal), European Air Group (Tyskland, Belgien, Spanien, Frankrike, Italien, Förenade kungariket), den multinationella divisionen (centrum) (Tyskland, Belgien, Nederländerna, Förenade kungariket), Militärstaben för den första tysk–nederländska kåren (Tyskland, Nederländerna, Förenade kungariket).

Det finns också andra multinationella styrkor som dock inte har gemensamma högkvarter (till exempel den brittisk–nederländska amfibiestyrkan och den spansk–italienska amfibiestyrkan) och multinationella militära enheter (NordCAPS, där bara tre medlemsstater, Finland, Sverige och Danmark men också Norge deltar).

D. AKTUELLA UTMANINGAR

Det nya hotet¹

45. ESFP fastställdes och utvecklades utifrån 1990-talets bedömning av utmaningar och hot. Det råder inga tvivel om att denna politik har blivit föråldrad genom de internationella händelserna. Efter den 11 september består hotbilden inte längre enbart av konflikter mellan stater eller folkgrupper. Vi har mer och mer övergått till en situation av **global osäkerhet** som främst kännetecknas av obestämda risker, inbegripet risker med anknytning till internationella terroristorganisationer eller användning av massförstörelsevapen som inte kan bemötas genom krishantering i ordets traditionella bemärkelse.
46. Händelserna den 11 september leder tanken till såväl behovet av att skapa stabilitet utanför unionen som behovet av att garantera säkerheten inom Europeiska unionen, bland annat för att skydda civilbefolkningen och de demokratiska institutionerna. En rent nationell ram är inte längre tillräcklig. Samtidigt kräver allmänheten mer än någonsin säkerhet och skydd och förefaller i stort sett positiv till ett europeiskt försvar. Det ankommer därför på konventet att diskutera hur klyftan mellan förväntningarna och verkligheten kan överbryggas.

¹ Några medlemmar i arbetsgruppen delar inte denna analys.

Trovärdighet och effektivitet

47. En väsentlig faktor för trovärdigheten i unionens försvarspolitik, och följaktligen för trovärdigheten i unionens internationella roll, är att det finns adekvata militära resurser som kan samverka. Denna utmaning identifierades redan efter Europeiska rådet i Köln och, som ovan nämnts, har mycket redan uppnåtts. Emellertid måste vi dels säkerställa ett fullständigt genomförande av det övergripande målet från Helsingfors, dels kontrollera om kapacitetsmålen inte bör ses över till följd av de nya hoten. Det är nödvändigt med nya insatser i fråga om kapacitet, vilket kommer i konflikt med i synnerhet medlemsstaternas budgetmässiga begränsningar. En enhällig arbetsgrupp inser det nödvändiga i att öka effektiviteten i utgifterna. Flera av arbetsgruppens medlemmar anser även att försvarsbudgetarna måste ökas.
48. Det är viktigt att förstärka investeringarna i militär forskning, dels för att garantera en effektiv utrustning, dels i den civila industrins intresse, vilken även den drar nytta av resultatet av den militära forskningen. För att belysa nödvändigheten i att stärka den militära forskningen kan man som exempel nämna de betydande skillnaderna mellan Europas respektive USA:s investeringsnivåer (ungefär 10 miljarder euro för Europeiska unionen jämfört med 53 miljarder euro för USA). Effektiviteten i dessa utgifter förefaller också betydligt mindre i Europa.
49. Unionen bör snabbt kunna mobilisera sin militära resurser i samband med krishantering. Den kan inte begränsa sig till uttalanden om operativ kapacitet eller styrkekataloger. Den bör kunna fatta beslut snabbt och effektivt.

E. REKOMMENDATIONER

50. Arbetsgruppen har framhållit att säkerhets- och försvarspolitiken i hög grad bidrar till unionens trovärdighet internationellt. Vid fastställandet av denna politik handlar det inte om att omvandla Europeiska unionen till en militärallians utan att utrusta unionen med nödvändiga instrument för att försvara sina mål och värderingar och bidra till fred och stabilitet i världen i enlighet med principerna i FN-stadgan och folkrätten.

Arbetsgruppen, som noterade att detta är målen för GUSP, inbegripet ESFP, enligt det gällande fördraget och noterade även med intresse det förslag till "principer och mål" som arbetsgrupp VII för yttre åtgärder rekommenderar för införande i det konstitutionella fördraget (jfr CONV 459/02). Arbetsgruppen noterade likaså att frågorna om jämställdhet mellan könen ("gender awareness") skulle beaktas på samtliga områden.

I. Krishantering

a) Aktualisering av Petersberguppdragen

51. Arbetsgruppen rekommenderar att Petersberguppdragen skall kompletteras med ett särskilt omnämnande av andra uppdrag där militära medel används, nämligen

- konfliktförebyggande (tidig varning, åtgärder för att öka förtroende och säkerhet etc),
- gemensamma insatser för nedrustning (program för förstöring av vapen samt vapenkontroll),
- råd och bistånd i militära frågor ("*defense outreach*": samarbete med tredje lands eller en regional/subregional organisations militära styrkor i syfte att utveckla demokratiska väpnade styrkor genom utbyte av god praxis, t.ex. genom utbildningsinsatser),
- stabiliseringsoperationer efter konflikter,
- stöd till kampen mot terrorism på begäran av myndigheterna i tredje land.

b) Närmare föreskrifter för att säkerställa samstämmighet och effektivitet vid genomförandet av krishanteringsinsatser

52. En krishanteringsinsats måste ovillkorligen kännetecknas av två ting, nämligen effektivitet och samstämmighet. Arbetsgruppen var klart positiv till att man bör ha tillgång till snabba och effektiva förfaranden för krishantering utan att detta undergräver den politiska kontrollen.

- a) Man bör använda sig av artikel 25 i Nicefördraget, enligt vilken rådets beslutsbefogenheter får delegeras till Kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik vad avser den politiska kontrollen av och den strategiska ledningen för en operation som rådet beslutat om och under dess varaktighet.
- b) En förstärkning av den höge representantens roll rekommenderas. Den höge representanten bör ha initiativrätt när det gäller krishantering, men beslutet om att inleda en operation bör fortsatt förbehållas rådet. Särskilt ankommer det på den högre representanten att lägga fram ett förslag till rådet där det specificeras vilken typ av operation som planeras och vilka medel som är nödvändiga att sammanställa för att genomföra operationen. För genomförandet av en krishanteringsinsats är det dessutom viktigt att ansvaret för samordning av operationen ges till den höge representanten, som skall garantera att insatserna är samstämmiga i sina civila och militära aspekter under rådets ledning och inom ramen för de parametrar som rådet har godkänt. Befälhavaren för den militära operationen och de som ansvarar för de civila aspekterna är redovisningsskyldiga inför den höge representanten. Denne bör bemyndigas att i nödsituationer fatta nödvändiga beslut under rådets överinseende och i nära och ständig kontakt med Kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik, som utövar den politiska kontrollen och den strategiska ledningen för en krishanteringsinsats. Han är även skyldig att med jämna mellanrum hålla rådet underrättat om sina verksamhet.
- c) Det finns ett stort behov att samordna de militära och civila aspekterna på fältet, och samordningen bör återspegla arrangemangen i Bryssel. Denna roll bör tilldelas de särskilda representanter som arbetar på fältet och lyder under den höge representanten eller under någon annan person som utsetts av rådet för detta ändamål. För alla dessa arrangemang bör man respektera den militära ledningens integritet.
- d) Inledandet av en insats, i både dess militära och dess civila aspekter, kräver även snabb tillgång till finansiering. När det gäller de civila aspekterna av en krishanteringsinsats, har arbetsgruppen uppmärksammat rekommendationerna från arbetsgrupp VII för yttre åtgärder.

När det gäller de militära aspekterna, förespråkar flertalet medlemmar följande förslag:

- När den tänkta operationen är en militär operation eller en operation vars civila eller militära natur ännu inte har beslutats, är det nödvändigt med en lämplig finansiering av insatsens förberedande fas. Man planerar därför att inrätta en relativt anspråkslös fond som bygger på bidrag från medlemsstaterna och som skulle göra det möjligt att finansiera de förberedande etapperna för en sådan operation, samtidigt som man undviker alla former av dubblering av befintliga instrument. Förvaltningen av denna fond skulle regleras genom stränga bestämmelser i en budgetförordning och underkastas politisk och finansiell kontroll.
 - Med hänsyn till att militära operationer inte kan finansieras via gemenskapsbudgeten föreslogs det att det skall inrättas en kortvarig mekanism för de gemensamma kostnaderna.
- e) Man har även planerat att förstärka samarbetet på utbildningsområdet för att säkerställa bättre samverkan i tidigare skeden. Förslaget om att inrätta en gemensam militärakademi väckte också ett visst intresse.

c) Underlätta flexibilitet vid beslutsfattande och vid insatserna

53. Inför unionens kommande utvidgning anser flertalet av arbetsgruppens medlemmar att det är viktigare än någonsin att medlemsländerna accepterar att frångå beslutsfattande med enhällighet och övergå till andra beslutsformer som i högre grad bygger på samtycke och en solidaritetskultur mellan medlemsstaterna. En operation skulle inledas efter enhälligt beslut men med tillämpning av reglerna om konstruktiv röstnedläggning, som för övrigt skulle kunna mjukas upp. De medlemsstater som inte önskar delta aktivt i en operation, och som i synnerhet inte skulle vilja bidra militärt, skulle uppmuntras att inte motsätta sig denna men att lägga ned sin röst. När en operation väl har inletts, skulle de medlemsstater som lagt ned sin

röst inte delta när besluten fattas om genomförandet av operationen enligt det ursprungliga beslutet men skulle kunna ansluta sig senare. De skulle dock delta i beslut som har betydelsefulla politiska konsekvenser eller som i grunden skulle förändra operationens art utöver mandatet eller villkoren för uppdraget enligt det ursprungliga beslutet.

54. Genom debatterna i arbetsgruppen har man kunnat konstatera de olikheter som finns i medlemsstaterna när det gäller resurser och vilja att engagera sig ens i de uppdrag som redan finns inskrivna i fördraget, t.ex. återställande av freden. Flera av arbetsgruppens medlemmar har föreslagit att, i likhet med Maastrichtfördraget där det infördes en form av särskilt samarbete för införandet och förvaltningen av euron, bör det i det nya fördraget följaktligen införas en **form av närmare samarbete mellan de medlemsstater** som vill utföra de mest krävande uppdragen och som uppfyller de nödvändiga villkoren för att deras åtagande skall vara trovärdigt. Ett av villkoren för deltagande i detta "euroområde för försvaret" bör vara en form av antagande om att i förväg identifierade styrkor är tillgängliga och likaså ledningskapacitet. Ett annat villkor kan vara deltagande i multinationella styrkor där ledningskapacitet ingår. Andra betydelsefulla faktorer inbegriper styrkornas beredskap, samverkansförmåga samt insatskapacitet.
55. För att komplettera detta särskilda samarbete som sålunda inrättas genom fördraget har vissa medlemmar även föreslagit att man skall ändra bestämmelserna om ett **närmare samarbete** enligt Nicefördraget. Dessa bestämmelser bör rent allmänt vara öppna för samarbete i säkerhets- och försvarsfrågor, och villkoren för användning bör mjukas upp (beslut om inrättande av ett närmare samarbete som fattats med kvalificerad majoritet, reducering av det antal stater som krävs för ett närmare samarbete, förfaranden för snabba beslut). Vissa av arbetsgruppens medlemmar har visat intresse för förslaget men anser att frågan, eftersom den har mer övergripande följdverkningar, bör fördjupas med beaktande av diskussionerna i övriga arbetsgrupper. Några av arbetsgruppens medlemmar motsatte sig att bestämmelserna om ett närmare samarbete skall tillämpas i försvarsfrågor.

II. Svaret på det nya hotet: ökad solidaritet

56. Arbetsgruppen konstaterade att det hot som Europeiska unionen måste avvärja har förändrats gradvis alltsedan den första utvecklingen av ESFP. Det gäller för närvarande att också avvärja hotet från terrorismen och terroristgruppers användning av massförstörelsevapen som skulle ha civilbefolkningen och de demokratiska institutionerna i våra länder som måltavla. Arbetsgruppen är även överens om att detta hot kräver att man i samverkan använder alla de olika instrument som unionen, och särskilt medlemsstaterna, idag förfogar över (militära medel, underrättelseverksamhet, polissamarbete och straffrättsligt samarbete, räddningstjänst, m.m.).

a) **Klausul om solidaritet som innebär att unionens samtliga instrument utnyttjas för att skydda civilbefolkningen och de demokratiska institutionerna**

57. Man var klart positiv till en ny klausul som gör det möjligt att klart uttrycka principen om solidaritet mellan medlemsstaterna, och som kunde ingå i artikel 1 i det konstitutionella fördraget. Denna klausul skulle medge **en mobilisering av alla instrument som unionen förfogar över** (inklusive de militära resurser och de strukturer som ursprungligen inrättats för Petersberguppdragen, men även polissamarbetet, det rättsliga samarbetet, räddningstjänsten, osv.) genom insatser på unionens territorium för att bl.a. **förhindra terroristhot, skydda civilbefolkningen och de demokratiska institutionerna samt bistå en medlemsstat på dess territorium för att hantera följderna av en eventuell terroristattack**. Det gäller följaktligen att utnyttja den sektorsövergripande karaktären hos unionens strategi i syfte dels att på ett effektivt sätt reagera på nya utmaningar, dels klart framhäva vad som skiljer Europeiska unionen från en militärallians.

58. Denna klausul skulle inte vara en klausul för kollektivt försvar med skyldighet att bistå militärt. Den skulle tillämpas vid hot från icke-statliga enheter. För övrigt skulle hjälp med att hantera följderna av en attack bara lämnas på begäran av de civila myndigheterna i det berörda landet. Europeiska rådet bör regelbundet utvärdera hotbilden, för att ett system för tidig varning skall kunna fungera.

59. I förlängningen av denna förstärkta solidaritet och i syfte att förstärka den gemenskapsmekanism som redan finns skulle man kunna tänka sig att en pool av civila eller militära enheter som är specialiserade inom räddningstjänst, identifierade av medlemsstaterna, skulle genomföra gemensamma utbildningsprogram samt program för att samordna sina insatser, i syfte att effektivare kunna ingripa vid naturkatastrofer eller humanitära katastrofer inom unionen.

b) Klausul för solidaritet och gemensam säkerhet

60. Några av arbetsgruppens medlemmar har föreslagit att solidaritetsbegreppet skall komma till uttryck i en mer övergripande klausul om solidaritet och gemensam säkerhet, vilken skulle infogas i det konstitutionella fördraget och till vilken skulle höra en till fördraget fogad politisk förklaring om solidaritet och gemensam säkerhet, för att identifiera alla slag av risker, bland annat terrorismen, och hur de skall bemötas. Den europeiska säkerhets- och försvarsunion som skulle bli följden av denna utveckling skulle också bidra till att stärka den europeiska pelaren i Nato.

c) Klausul om kollektivt försvar

61. Flera medlemmar i arbetsgruppen har föreslagit en klausul om kollektivt försvar. I sammanhanget har man även föreslagit att de medlemsstater som så önskar sinsemellan kan påta sig skyldigheterna till ömsesidigt bistånd enligt Bryssel fördraget och på så sätt upphäva Västeuropeiska unionen.
62. En sådan klausul om kollektivt försvar har ansetts oacceptabel av vissa av arbetsgruppens medlemmar, på grund av att några medlemsstater är alliansfria och av andra medlemmar eftersom de anser att ett kollektivt försvar ombesörjs inom ramen för Atlantpakten.
63. Under dessa omständigheter har de medlemmar som förespråkar en klausul om kollektivt försvar ansett det lämpligt att ge de medlemsstater som vill fördjupa sitt samarbete, och bl.a. sinsemellan påta sig åtagandet enligt VEU-fördraget, möjlighet till detta inom ramen för unionen snarare än utanför denna. I det nya fördraget skulle då kunna införas en **form av närmare samarbete i försvarsfrågor**, som skulle vara öppet för alla medlemsstater som vill

göra ett sådant åtagande och som uppfyller de nödvändiga villkoren för att detta åtagande skall vara trovärdigt, bl.a. i fråga om ledningsresurser, styrkornas beredskap, samverkansförmåga samt insatsförmåga.

Besluten skulle fattas enbart av de medlemsstater som deltar i denna form av samarbete.

De närmare föreskrifterna för verksamheten och tillämpliga beslutsförfaranden för detta samarbete skulle anges i den text vari samarbetet inrättas.

III. Resurser och försvarsmateriel : mot en europeisk byrå

64. Utvecklingen av resurser är kopplad till utvecklingen av försvarsmateriel. I samband med detta har en stor del av arbetsgruppen stött inrättandet på mellanstatlig grund av en **europeisk byrå för försvarsmateriel och strategisk forskning**. De första uppgifterna för denna byrå skulle vara att sörja för att de operativa behoven uppfylls, vilket skulle ta sig uttryck i främjande av en harmoniserad inköpspolitik i medlemsstaterna och stöd till forskningen om försvarsteknologi, även när det gäller militära rymdsystem. I denna byrå skulle det närmare samarbete som redan finns på försvarsmaterielområdet mellan vissa medlemsländer (OCCAR, LoI) integreras, med en europeisk stämpel. Byrån bör även ha till uppgift att stärka den industriella och tekniska basen för försvarssektorn. Den bör vidare omfatta lämpliga aspekter av det samarbete som flertalet medlemsstater utvecklar inom WEAG¹.
65. I sammanhanget planeras följande regler för deltagande:
- Alla medlemsstater som så önskar skall kunna delta i byrån, vars sammansättning inte skulle ha något samband med andra former för begränsat samarbete i försvarsfrågor.

¹ WEAG – en grupp för samarbetet i fråga om försvarsmateriel mellan 19 länder i Europa (varav 14 är medlemmar i Europeiska unionen och 16 i Nato), vars mål är en harmonisering av de operativa programmen och standarderna, forskningssamarbete och tekniskt samarbete samt öppnandet av marknaderna.

- Vissa medlemsstater skulle kunna bilda särskilda grupper utifrån åtagandet att genomföra särskilda projekt inom forskning, utveckling och inköp, på grundval av principerna för nuvarande samarbete, t.ex. OCCAR.
- Särskilda projekt skulle kunna öppnas på ad hoc-basis för länder som inte är medlemmar av Europeiska unionen, särskilt för medlemmar i WEAG som inte är medlemmar i unionen.
- Chefen för denna byrå skulle även kunna utarbeta rekommendationer om särskilda regler som skall tillämpas på försvarsmaterielsektorn inför perspektivet med en europeisk marknad, som skulle stärka den industriella grunden och optimera de militära utgifterna, och på så sätt medge en precisering av räckvidden av artikel 296 i EG-fördraget med beaktande av gjorda erfarenheter på gemenskapsområdet.

66. Ett stort antal av arbetsgruppens medlemmar anser att utvecklingen av ESFP medför ett krav på förstärkning av unionens militära resurser – oavsett om det rör sig om medlemsstaternas åtaganden för att säkerställa Petersberguppgifterna eller mer fördjupade åtaganden som medlemsstaterna kan ha sinsemellan i form av ett närmare samarbete. Vissa av medlemmarna föreslog att dessa fördjupade åtaganden ges formen av ett till fördraget fogat protokoll, genom vilket de medlemsstater som så önskar kan harmonisera sina militära behov, föra samman sina resurser och åstadkomma en specialisering av sina försvarsinsatser.

I sammanhanget har man konstaterat ett behov av en mekanism för att utvärdera och förbättra det sätt på vilket medlemsstaterna uppfyller sina åtaganden. Man kan tänka sig ett antal mål, som bl.a. skulle utvärdera

- försvarsbudgetens del av BNP, framför allt utrustningskostnadernas och forskningsutgifternas andel av försvarsbudgeten,
- styrkornas beredskap, inbegripet insatsförmåga och samverkansförmåga.

Flera av arbetsgruppens medlemmar har föreslagit att iakttagandet av medlemsstaternas olika åtaganden skall utvärderas och övervakas.

67. Denna funktion skulle kunna anförtros **försvarsmaterielbyrån**, som på så sätt skulle bli en veritabel **resursbyrå**, vars roll skulle bestå i att främja medlemsstaternas insatser för att förbättra resurserna. Chefen för byrån skulle t.ex. kunna ha bemyndigande att kontrollera medlemsstaternas framsteg när det gäller att resursutveckling i förhållande till de olika mål som överenskommits och att föreslå att vissa länder skall delta i särskilda program.
68. Ett stort antal medlemmar förespråkade att det skall inrättas ett **rådskonstellation** för **försvarsministrarna**, vilket inte skulle kräva någon fördragsändring. Detta råd skulle ha en roll på kapacitetsområdet, övervaka genomförandet av medlemsstaternas åtaganden och anpassa unionens kapacitetsmål efter utvecklingen av behoven och den internationella situationen. Om en sådan byrå inrättas, skulle chefen för byrån lämna en årlig rapport till rådet (försvarsfrågor) om utvecklingen av den militära kapaciteten inom unionen. Försvarsministrarna skulle dessutom kunna knytas till rådet med utrikesministrar när detta diskuterar militära krishanteringsoperationer.
69. Vissa av arbetsgruppens medlemmar har angett att de skulle föredra att bibehålla nuvarande arrangemang, där försvarsministrarna kan sammanträda inom ramen för rådet (allmänna frågor och yttre förbindelser).

IV. Den institutionella ramen: en mekanism som skall förstärkas

A. Strukturerna inom ESFP

70. De befintliga institutionella strukturerna på ESFP-området bör bibehållas. En anpassning av dessa strukturer är dock nödvändig för att öka deras samstämmighet och effektivitet.
71. För att säkerställa försvarspolitikens effektivitet bör det i rådet finnas en politisk person som arbetar under rådet, leder unionens verksamhet och samordnar medlemsstaternas insatser i försvarsfrågor. Arbetsgruppen menar att den person som är hög representant för GUSP även bör ansvara för unionens verksamhet på ESFP-området.

B. Parlamentarisk kontroll

72. Arbetsgruppen har även betonat vikten av en lämplig politisk kontroll av säkerhets- och försvarspolitiken, varvid sektorns specifika karaktär skall beaktas.

73. Den parlamentariska kontrollen utövas på följande två sätt:

- Europaparlamentet
 - Idag informeras Europaparlamentet av rådets ordförandeskap om utvecklingen i fråga om den gemensamma utrikes- och försvarspolitiken samt av den höge representanten. Samtidigt informeras parlamentet om framstegen och besluten på ESFP-området och om riktlinjerna för framtiden.
 - Parlamentet kan förelägga rådet resolutioner som detta tar hänsyn till vid mötena.
- De nationella parlamenten
 - Det åligger de nationella parlamenten att ständigt kontrollera sina respektive regeringar, särskilt på det försvarspolitiska området.
 - I de flesta medlemsstater måste det nationella parlamentet ge sitt godkännande för att de nationella truppstyrkorna skall kunna användas vid en operation.
 - Regelbundna sammanträden i de nationella parlamentens behöriga utskott bör hållas i syfte att säkerställa ett bättre informationsutbyte och en effektivare politisk kontroll. Vissa av arbetsgruppens medlemmar vill att Europaparlamentarikerna skall närvara vid dessa sammanträden.

Förteckning över experter som utfrågats av arbetsgrupp VIII för försvarsfrågor

1. Javier SOLANA (hög representant för GUSP),
 2. Rainer SCHUWIRTH (generaldirektör för EU:s militära stab),
 3. Corrado ANTONINI (ordförande för European Defence Industries Group),
 4. Jean-Louis GERGORIN (EADS European Aeronautic Defence and Space Company),
 5. Laurent GIOVACCHINI (den allmänna delegationen för försvarsmateriel, franska försvarsministeriet),
 6. Peter LUNDBERG (biträdande generaldirektör för Försvarets materielverk i Sverige),
 7. Anthony PARRY (BAE Systems),
 8. Carlo CABIGIOSU (f.d. chef för KFOR),
 9. Alain LE ROY (Europeiska unionens särskilda representant i f.d. jugoslaviska republiken Makedonien),
 10. Gustav HÄGGLUND (ordförande för EU:s militära kommitté),
 11. Lord ROBERTSON (Natos generalsekreterare och f.d. försvarsminister i Förenade kungariket),
 12. Alain RICHARD (f.d. försvarsminister i Frankrike),
 13. Chris PATTEN (kommissionär för yttre förbindelser).
-

Groupe de travail VIII "Défense"

<u>DOCUMENT</u>	<u>REDACTEUR</u>	<u>OBJET</u>	<u>DATE</u>
WD 2	M. Wim van EEKELEN		19 septembre
CONV 301/02	M. Lamberto DINI	La défense européenne	26 septembre
WD 4	M. George KATIFORIS	Towards an EU Armaments Strategy	2 octobre
WD 5	Mme Sylvia-Yvonne KAUFMANN	Armaments	4 octobre
CONV 329/02	MM. Diego LÓPEZ GARRIDO, José BORRELL et Carlos CARNERO	Une Constitution européenne pour la paix, la solidarité et les droits de l'homme	8 octobre
WD 7	M. George KATIFORIS	Strategic Direction on EU Crisis Management Operations	11 octobre
WD 8	Mme Marie NAGY	Politique étrangère de sécurité et de défense de L'Union européenne	30 octobre
WD 9	M. Oğuz DEMIRALP	European Defence	15 octobre
	M. Dieter SCHLOTEN, commission de défense de l'Assemblée de l'Union de l'Europe occidentale	Une politique de défense européenne : contribution à la Convention	18 octobre
WD 11	M. Liviu MAIOR		29 octobre
WD 13	M. Kimmo KILJUNEN	European Security and Defence policy as an integral part of the CFSP	4 novembre
WD 14	M. Valdo SPINI	European Defence	4 novembre
WD15	Mme Sylvia-Yvonne KAUFMANN		4 novembre
	M. Mark EYSKENS	Rapport présenté au nom de la Commission Politique de l'Assemblée de l'Union de l'Europe Occidentale : Le rôle de l'Europe dans un nouvel ordre de paix et de la sécurité – contribution à la Convention.	7 novembre
CONV 389/02	M. Panayotis IOAKIMIDIS	Le développement de la politique étrangère et de sécurité et de la politique en matière de sécurité et de défense de l'UE (PESC/PESD)	7 novembre
WD 17	M. Puiu HASOTTI	A New Momentum for the ESDP	12 novembre
WD 18	M. Proinsias DE ROSSA		13 novembre
WD 19	M. Oğuz DEMIRALP	European Armaments Cooperation	18 novembre
WD 20	Mme Danuta HÜBNER	Crisis Management	19 novembre

WD 21	M. Kenneth KVIST	A European Security and Defence Policy aiming for Peace	19 novembre
WD 23	Mme Gisela STUART		21 novembre
WD 24	Mme Marietta GIANAKOU		21 novembre
WD 25	Mme Danuta HÜBNER	Improving the functioning and effectiveness of the ESDP in the service of CFSP	21 novembre
CONV 422/02	M. Dominique de VILLEPIN et M. Joschka FISCHER	Propositions conjointes franco-allemandes dans le domaine de la politique européenne de sécurité et de	22 novembre
WD 26	M. Liviu MAIOR		27 novembre
CONV 437/02	M. Hannes FARNLEITNER and M. Reinhard BÖSCH	Un nouvel élan pour la politique européenne en matière de sécurité et de défense	28 novembre
WD 27	Mme Gisela STUART	Comments on the preliminary draft final report (WD 22)	4 décembre
WD 28	M. Wim van EEKELEN	Dutch comments on the preliminary draft final report (WD 22)	4 décembre
WD 29	M. Rihards PIKS	Comments on the preliminary draft final report (WD 22)	4 décembre
WD 30	M. Kimmo KILJUNEN	Comments on the preliminary draft final report (WD 22)	4 décembre
WD 31	Mme Piia-Noora KAUPPI	Comments on the preliminary draft final report (WD 22)	4 décembre
WD 32	M. Slavko GABER	Comments on the preliminary draft final report (WD 22)	4 décembre
WD 33	Mme Sylvia-Yvonne KAUFMANN	Comments on the preliminary draft final report (WD 22)	4 décembre
WD 34	Mme Danuta HUBNER	Comments on the preliminary draft final report (WD 22)	4 décembre
WD 35	M. Esko SEPPÄNEN	Comments on the preliminary draft final report (WD 22)	4 décembre
WD 36	Franco-German paper	Comments on the preliminary draft final report (WD 22)	4 décembre
WD 37	Mme Maria Eduarda AZEVEDO	Comments on the preliminary draft final report (WD 22)	4 décembre
WD 38	M. Kenneth KVIST	Comments on the preliminary draft final report (WD 22)	4 décembre
WD 39	M. Manuel LOBO ANTUNES	Comments on the preliminary draft final report (WD 22)	4 décembre
WD 40	M. John GORMLEY	Comments on the preliminary draft final report (WD 22)	4 décembre
WD 41	M. John INGUANEZ	Comments on the preliminary draft final report (WD 22)	6 décembre

WD 42	Mme Gisela STUART	Clarification of the UK proposals on up-dating the Petersberg tasks	6 décembre
WD 43	M. Valdo SPINI		6 décembre
WD 44	M. Oğuz DEMIRALP	Comments on the preliminary draft final report (WD 22)	9 décembre
WD 45	M. Liviu MAIOR	Proposals for the draft final report	9 décembre
WD 46	Mme Lena HJELM-WALLÉN	Comments on the preliminary draft final report (WD 22 REV 1)	12 décembre
